

Evaluatie

nr. **10**

NL

De Europese
Gemeenschap
voor Kolen en Staal:
afwikkeling verloopt
volgens plan,
maar financiering
voor onderzoek is
niet meer houdbaar

EUROPESE
REKENKAMER

2019

Inhoud

	Paragraaf
Samenvatting	I-V
Inleiding	01-06
Reikwijdte en aanpak van de evaluatie door de ERK	07-11
Algehele prestaties van de EGKS in liquidatie	12-14
Afwikkeling is bijna afgerond	15-17
De opbrengsten uit activabeheer zijn sterk afgenomen als gevolg van de daling van de rentetarieven	18-24
Het model voor de financiering van onderzoek inzake kolen en staal heeft zijn grenzen bereikt	25-29
Het RFCS: een afzonderlijk onderzoeksprogramma in het EU-kader	30-36
Conclusie	37-40
Woordenlijst	
ERK-team	

Samenvatting

I Op 23 juli 2002 hield de Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal (EGKS) op te bestaan, zoals gepland. Alle op deze aflooptdatum bestaande activa en passiva werden overgedragen aan de Europese Gemeenschap, waarbij de Commissie de verantwoordelijkheid kreeg voor de afwikkeling van de financiële verrichtingen en het beheer van de andere activa van de EGKS in liquidatie. De netto-opbrengsten uit het activabeheer werden uitsluitend gebruikt om onderzoeksprojecten op het gebied van kolen en staal in de EU te financieren.

II In deze evaluatie is een analyse gemaakt van de afwikkeling van de financiële verrichtingen, het beheer van de andere activa en de redenering achter de financiering van onderzoeksprojecten op het gebied van kolen en staal in de EU.

III Hoewel de EGKS langetermijnverbintenissen was aangegaan voordat het oprichtingsverdrag verstreek, is het afwikkelingsproces bijna afgerond en blijven alleen bedragen over die niet van materieel belang zijn.

IV In de loop der jaren is het eigen vermogen van de EGKS aangegroeid tot 1,5 miljard EUR. Door de lage rentetarieven zijn de beleggingsinkomsten echter drastisch gedaald. Bijgevolg is het niet meer houdbaar om onderzoeksprojecten op het gebied van kolen en staal louter op basis van netto-opbrengsten uit activabeheer te financieren.

V Tegelijkertijd wordt het beheer van onderzoeksprojecten op het gebied van kolen en staal steeds meer afgestemd op andere onderzoeksprojecten die in het kader van het EU-kaderprogramma voor onderzoek worden gefinancierd en wordt duurzame groei op basis van innovatie gestimuleerd.

Inleiding

01 De Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal (EGKS) werd voor een periode van vijftig jaar opgericht bij het EGKS-Verdrag, dat op 18 april 1951 in Parijs werd ondertekend door België, Duitsland, Frankrijk, Italië, Luxemburg en Nederland. Het verdrag trad op 23 juli 1952 in werking en verstreek op 23 juli 2002, zoals gepland.

02 Alle activa en passiva waarover de EGKS beschikte op deze afloopdatum werden op 24 juli 2002 overgedragen aan de Europese Gemeenschap. Bij de inwerkingtreding van het Verdrag van Nice op 1 februari 2003 werden deze activa en passiva met terugwerkende kracht tot 24 juli 2002 overgedragen aan de Europese Unie.

03 Rekening houdend met de wens om deze middelen voor onderzoek in de sectoren van de kolen- en staalindustrie te gebruiken, heeft de Europese Raad tijdens zijn bijeenkomst in Nice besloten om bij de EU-Verdragen een protocol¹ te voegen dat de volgende bijzondere voorschriften bevat:

- a) De nettowaarde van de activa en passiva van de “EGKS in vereffening (ECSCil)” moest worden beschouwd als vermogen dat bestemd is voor onderzoek in sectoren die in verband staan met de kolen- en staalindustrie.
- b) Na afwikkeling van de liquidatie van de EGKS zou dit vermogen de benaming “vermogen van het Fonds voor onderzoek inzake kolen en staal” (RFCS) krijgen.
- c) De opbrengst van dat vermogen zou het “Fonds voor onderzoek inzake kolen en staal” (RFCS) vormen en zou uitsluitend worden gebruikt voor onderzoek dat buiten het kaderprogramma voor onderzoek wordt verricht in sectoren die in verband staan met de kolen- en staalindustrie.
- d) De Raad zou volgens een bijzondere wetgevingsprocedure en na goedkeuring van het Europees Parlement de nodige uitvoeringsbepalingen vaststellen. Met name zou de Raad, op voorstel van de Commissie, de financiële meerjarenrichtsnoeren voor het beheer van het vermogen van het RFCS, alsmede de technische richtsnoeren voor het onderzoeksprogramma van het RFCS, vaststellen.

¹ Protocol 37 betreffende de financiële gevolgen van de beëindiging van het EGKS-Verdrag en betreffende het Fonds voor onderzoek inzake kolen en staal.

04 Sinds de inwerkingtreding van het Verdrag van Nice heeft de Raad de volgende uitvoeringsbepalingen vastgesteld:

- a) de beschikking betreffende de financiële gevolgen van de beëindiging van het EGKS-Verdrag en betreffende het RFCS²;
- b) de beschikking tot vaststelling van de financiële meerjarenrichtsnoeren voor het beheer van de activa van de EGKS in liquidatie en, wanneer de liquidatie is afgesloten, van de activa van het RFCS³;
- c) de beschikking tot vaststelling van de technische meerjarenrichtsnoeren betreffende het onderzoeksprogramma van het RFCS⁴, ingetrokken bij de beschikking inzake de vaststelling van het onderzoeksprogramma van het RFCS en inzake de technische meerjarenrichtsnoeren voor dat programma⁵.

05 In dit verband is de Commissie (DG ECFIN⁶) verantwoordelijk voor:

- a) de afwikkeling van de financiële verrichtingen in het kader van verstrekte en aangegane leningen die nog liepen bij het verstrijken van het EGKS-Verdrag⁷, en
- b) het beheer van de andere activa van de EGKS in liquidatie⁸.

06 De netto-opbrengsten uit deze activa worden jaarlijks toegewezen aan de financiering van het RFCS in de algemene begroting van de Europese Unie. De Commissie (DG RTD⁹) beheert het RFCS.

² Beschikking 2003/76/EG van de Raad van 1 februari 2003 (PB L 29 van 5.2.2003, blz. 22), gewijzigd bij Besluit (EU) 2018/599 van de Raad van 16 april 2018 (PB L 101 van 20.4.2018, blz. 1).

³ Beschikking 2003/77/EG van de Raad van 1 februari 2003 (PB L 29 van 5.2.2003, blz. 25), gewijzigd bij Beschikking 2008/750/EG van de Raad van 15 september 2008 (PB L 255 van 23.9.2008, blz. 28).

⁴ Beschikking 2003/78/EG van de Raad van 1 februari 2003 (PB L 29 van 5.2.2003, blz. 28).

⁵ Beschikking 2008/376/EG van de Raad van 29 april 2008 (PB L 130 van 20.5.2008, blz. 7).

⁶ DG ECFIN: directoraat-generaal Economische en Financiële Zaken.

⁷ Artikel 1 van Beschikking 2003/76/EG van de Raad.

⁸ Artikel 2 van Beschikking 2003/76/EG van de Raad.

⁹ DG RTD: directoraat-generaal Onderzoek en Innovatie.

Reikwijdte en aanpak van de evaluatie door de ERK

07 De voornaamste redenen voor het verrichten van de evaluatie waren het feit dat meer dan vijftien jaar geleden is besloten tot de afwikkeling van de EGKS en dit proces nog steeds loopt en het feit dat het proces niet is onderworpen aan een andere specifieke evaluatie dan de jaarlijkse financiële controle door de ERK in aanvulling op de jaarlijkse controle door een externe controleur uit de particuliere sector.

08 Deze evaluatie zou nuttig moeten zijn voor het Europees Parlement, de Europese Raad en de Europese Commissie, die de belangrijkste belanghebbenden zijn van het proces ter afwikkeling van het ECSCiL.

09 Deze evaluatie is gericht op de processen die worden gebruikt om de financiële verrichtingen in het kader van verstrekte en aangegane leningen af te wikkelen en die welke worden gebruikt voor het beheer van de andere activa tijdens de laatste drie begrotingsjaren (2016, 2017 en 2018). In de evaluatie wordt ook een analyse gemaakt van de redenering achter het reserveren van middelen in het kader van de onderzoeksprogramma's van de EU.

10 De evaluatie heeft geen betrekking op de gehele activabeheerfunctie van DG ECFIN, maar is beperkt tot de diensten die worden verleend aan de EGKS in liquidatie. De evaluatie heeft evenmin betrekking op het beheer van het Fonds voor onderzoek inzake kolen en staal door de Commissie (DG RTD).

11 Een evaluatie is geen controle. De informatie en documentatie die relevant zijn voor de reikwijdte van de evaluatie zijn verzameld aan de hand van een onderzoek van beheers- en controleverslagen van de Commissie en door middel van een reeks vraaggesprekken met ambtenaren van de Commissie (DG ECFIN en DG RTD).

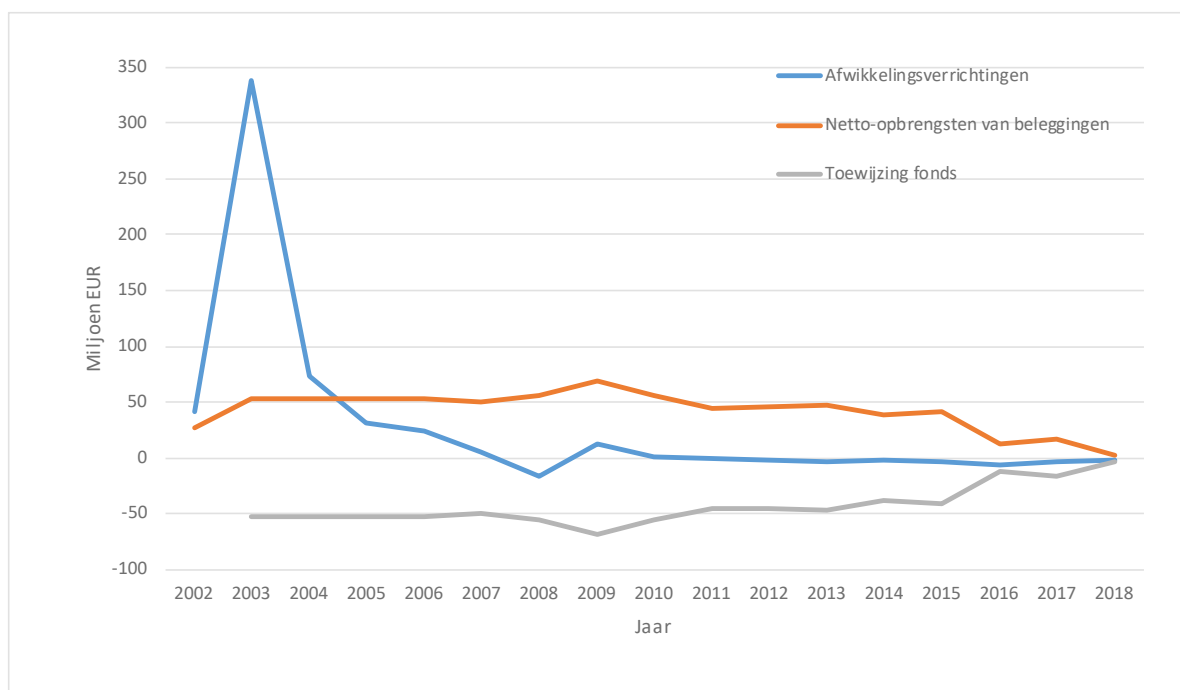
Algehele prestaties van de EGKS in liquidatie

12 In juli 2002 bedroeg de eigenvermogenswaarde van de EGKS in liquidatie 420 miljoen EUR. In 2005 is deze waarde met 389 miljoen EUR gestegen door een wijziging in de grondslagen voor financiële verslaggeving. Na de uitbreidingen van 2004, 2007 en 2013 hebben de nieuwe lidstaten bijgedragen aan de activa, met een totale bijdrage van 212 miljoen EUR.

13 De algehele prestaties van de activa van de EGKS in liquidatie variëren elk jaar naargelang van de voortgang van de afwikkeling, het resultaat van de activabeheersactiviteiten en de financiering van het RFCS. Eind 2018 bedroeg het eigen vermogen van de EGKS in liquidatie 1,5 miljard EUR.

14 In *figuur 1* wordt de historische ontwikkeling van de prestaties van de EGKS in liquidatie weergegeven.

Figuur 1 – Prestaties van de EGKS in liquidatie (2002–2018)

Bron: Financiële staten van de EGKS in liquidatie.

Afwikkeling is bijna afgerond

15 De EGKS was langetermijnverbintenissen aangegaan voordat het oprichtingsverdrag verstreek in 2002. Ook na het verstrijken van het verdrag moesten deze verplichtingen nog steeds worden nagekomen. Bijgevolg hebben de verrichtingen in het kader van de liquidatie van de EGKS slechts tot een geleidelijke daling van de uitstaande leningen van de EGKS geleid. Volgens het looptijdenschema is de waarde van de portefeuille met verstrekte leningen gedaald van 964 miljoen EUR in 2002 tot 95,2 miljoen EUR eind 2018. Dit laatstgenoemde bedrag bestaat uit het volgende¹⁰:

- a) Het saldo van twee leningen aan de Europese Investeringsbank (EIB) in Britse ponden, met een uitstaand bedrag van 92 miljoen EUR. Deze leningen zijn als schuldbewijzen gecontracteerd en werden volledig terugbetaald in juli 2019.
- b) Het saldo van leningen voor de sociale huisvesting van werknemers in de kolen- en staalindustrie via financiële intermediairs, met een uitstaand bedrag van 2,4 miljoen EUR. De laatste leningen werden verstrekt in 1998 en zullen in 2024 zijn terugbetaald.
- c) Het saldo van aan personeelsleden verstrekte woningleningen, met een uitstaand bedrag van 0,8 miljoen EUR. Deze leningen worden beheerd door het Bureau voor het beheer en de afwikkeling van de individuele rechten (Paymaster Office – PMO) van de Commissie. Dergelijke leningen werden voor het laatst in juni 2002 verstrekt en zullen in 2027 verlopen.

16 Sinds de stopzetting van de activiteiten van de EGKS zijn ook de aangegane leningen en schulden geleidelijk afgenomen, van 742 miljoen EUR in juli 2002 tot 92 miljoen EUR eind 2018. Dit resterende bedrag omvatte twee aangegane leningen in Britse ponden, die aan de EIB-leningen waren gekoppeld en waarvan de looptijd in juli 2019 is verstreken.

17 Uit de geschiedenis van de verrichtingen blijkt dat de afwikkeling van de verstrekte en aangegane leningen tussen 2012 en 2018 tot een verlies van in totaal 22,2 miljoen EUR heeft geleid, als gevolg van een gedwongen herstructurering van een lening, wat neerkomt op een gemiddeld verlies van 3,2 miljoen EUR per jaar.

¹⁰ Bron: Financieel verslag van de EGKS in liquidatie op 31 december 2018.

De opbrengsten uit activabeheer zijn sterk afgenomen als gevolg van de daling van de rentetarieven

18 De activa van de EGKS in liquidatie die niet nodig zijn om aan de verplichtingen te voldoen, worden belegd om rentabiliteit op lange termijn te garanderen. De belegging heeft tot doel een zo hoog mogelijk rendement onder optimale zekerheidsvoorwaarden te behalen¹¹.

19 In de door de Raad opgestelde richtsnoeren voor de beleggingsstrategie¹² is bepaald dat de activa van de EGKS zo moeten worden belegd dat de middelen indien nodig beschikbaar zijn, terwijl een zo hoog mogelijk rendement wordt verkregen.

20 Deze beleggingsstrategie werd omgezet in een operationele strategie, die tot doel had een mix van beschikbaarheid en zekerheid te bieden. Elk jaar wordt een economische analyse uitgevoerd en worden verschillende scenario's beoordeeld. Dit is een geïntegreerde aanpak die voor alle door de Commissie (DG ECFIN) beheerde portefeuilles wordt gehanteerd: niet alleen voor de EGKS in liquidatie, maar bijvoorbeeld ook voor het BUFI, het EFSI en het PGF¹³. De portefeuille van de EGKS in liquidatie wordt van besluitvorming tot uitvoering beheerd volgens dezelfde operationele regelingen (wat personeel of instrumenten betreft) als andere mandaten voor activabeheer waarvoor de Commissie (DG ECFIN) verantwoordelijk is.

21 De lage rentestand sinds 2013 heeft echter negatieve gevolgen voor de met activabeheersactiviteiten behaalde prestaties. In 2018 en 2019 is er aanzienlijk minder rente ontvangen op termijndeposito's, geldmarktinstrumenten en overheidsobligaties, die de beschikbaarheid van middelen en de zekerheid van beleggingen waarborgen.

22 De Commissie (DG ECFIN) gebruikt een benchmark om de met haar activabeheer behaalde prestaties te beoordelen. De benchmark is een dynamische verzameling indices die de activaklassen en looptijden van de portefeuille van de EGKS in liquidatie

¹¹ Artikel 2 van Beschikking 2003/76/EG van de Raad.

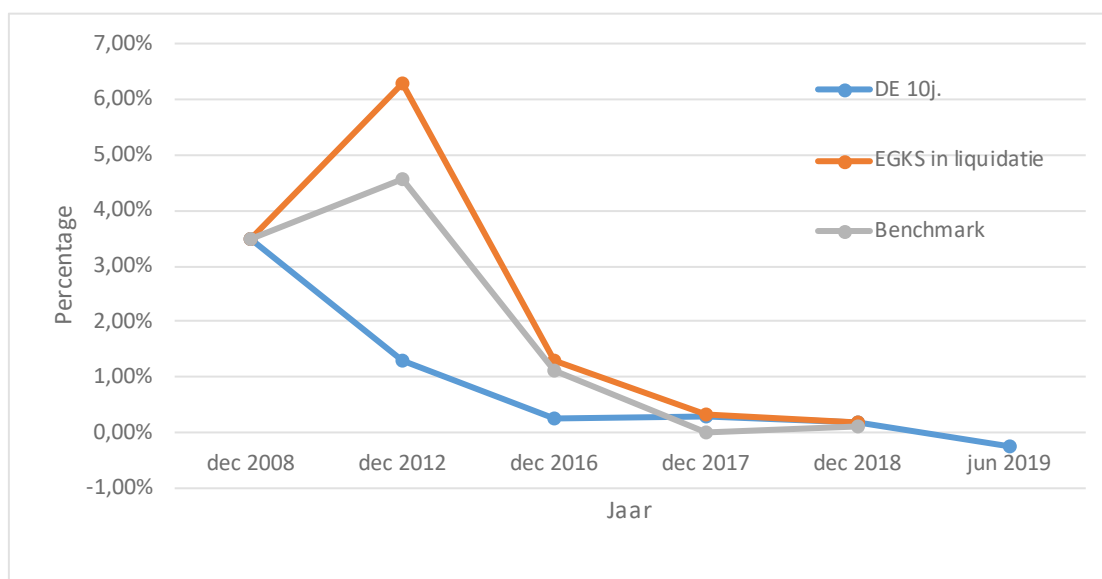
¹² Beschikking 2003/77/EG van de Raad.

¹³ BUFI (begrotingsfonds dat wordt gefinancierd met geïnde boetes in mededingingszaken), EFSI (Europees Fonds voor strategische investeringen), PGF (deelnemersgarantiefonds in het kader van Horizon 2020).

weergegeven. De behaalde prestaties liggen consistent boven de desbetreffende benchmark. Om de hierboven uiteengezette redenen is het nettobedrag van de gegenereerde inkomsten echter zeer laag geworden.

23 *Figuur 2* toont de ontwikkeling van de benchmark, de met het beheer van de activa van de EGKS in liquidatie behaalde prestaties en de prestaties van Duitse obligaties met een looptijd van tien jaar (een typische benchmark voor overheidsobligaties met een gemiddelde looptijd). In juni 2019 zijn de prestaties van Duitse obligaties met een looptijd van tien jaar gedaald tot onder 0 %.

Figuur 2 – Prestaties van de activa van de EGKS in liquidatie

Bron: Financiële staten van de EGKS in liquidatie – ECB.

24 Om de vijf jaar beoordeelt de Commissie de werking en de doeltreffendheid van de financiële richtsnoeren voor het beheer van de activa van de EGKS in liquidatie en stelt zij zo nodig wijzigingen voor. Bij de laatste beoordeling, waarvan de resultaten in maart 2018 werden gepubliceerd, werd de kwestie van de dalende opbrengsten uit het activabeheer en de noodzaak om een voorstel tot wijziging van de financiële richtsnoeren in te dienen geconstateerd. Achttien maanden na deze beoordeling is echter nog geen voorstel tot wijziging ingediend bij de Raad.

Het model voor de financiering van onderzoek inzake kolen en staal heeft zijn grenzen bereikt

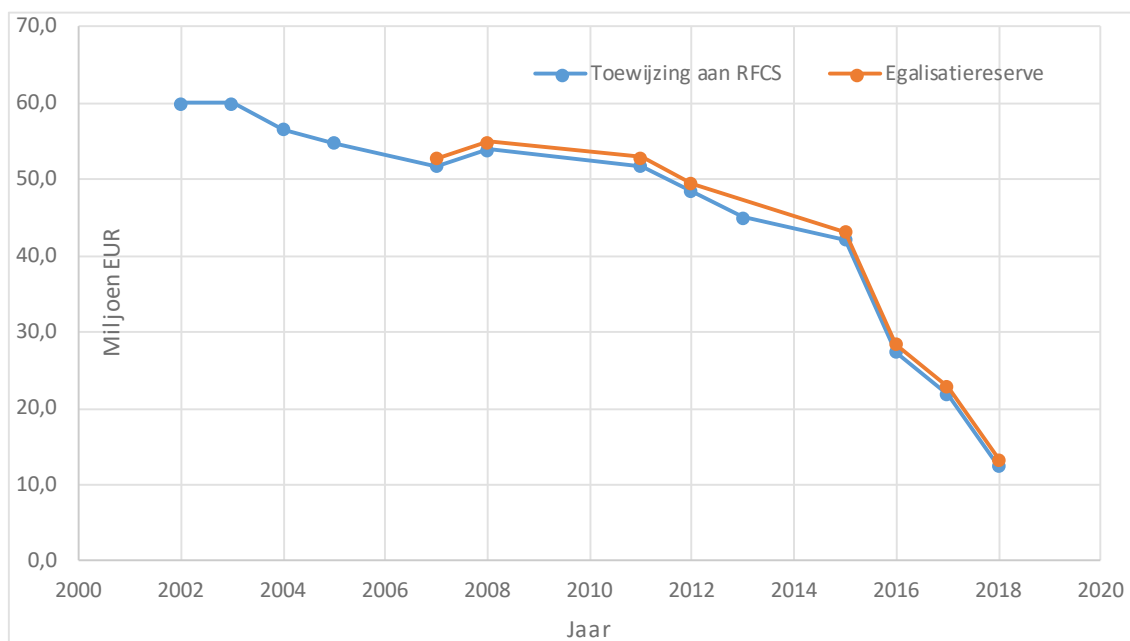
25 Overeenkomstig artikel 1, lid 2, van Protocol nr. 37 bij de EU-Verdragen wordt het RFCS gefinancierd met de opbrengsten uit de activa van de EGKS in liquidatie. De netto-opbrengsten die tijdens het jaar n worden gegenereerd, worden ter beschikking gesteld van de EU-begroting van het jaar $n+2$ en zijn uitsluitend bestemd voor onderzoek in de sectoren kolen en staal¹⁴. Teneinde eventuele schommelingen in de financiering van het onderzoek als gevolg van de ontwikkeling van de financiële markten zoveel mogelijk te beperken, wordt een egalisatie uitgevoerd¹⁵.

26 Als gevolg van de dalende opbrengsten uit activabeheer daalden de middelen van de netto-opbrengsten en de egalisatiereserve voor begrotingsonderdeel 08 05 van 42 miljoen EUR in 2017 tot 22 miljoen EUR in 2019. Op basis van de opbrengsten uit 2018 zal dit begrotingsonderdeel slechts ongeveer 12 miljoen EUR bedragen in 2020. Het voor 2020 toegewezen bedrag van 12 miljoen EUR omvat 3 miljoen EUR van de netto-opbrengsten uit activabeheer in 2018 en 9 miljoen EUR uit de egalisatiereserve. De egalisatiereserve is gedaald van 55 miljoen EUR eind 2008 tot 22,9 miljoen EUR eind 2017, en tot 13,4 miljoen EUR eind 2018. Deze evolutie wordt weergegeven in *Figuur 3*.

¹⁴ Ontvangsten: begrotingsonderdeel 61 13 – Opbrengsten van de beleggingen zoals bedoeld in artikel 4 van Beschikking 2003/76/EG — Bestemmingsontvangsten.
Uitgaven: begrotingsonderdeel 08 05 — Onderzoeksprogramma van het Fonds voor onderzoek inzake kolen en staal.

¹⁵ Bijlage bij Beschikking 2003/76/EG van 1 februari 2003 (PB L 29 van 5.2.2003, blz. 22).

Figuur 3 – Toewijzing aan het RFCS en uit de egalisereserve (2002–2018)

Bron: Jaarrekeningen van de EGKS in liquidatie.

27 Volgens de Commissie is er jaarlijks minstens 40 miljoen EUR aan financiering nodig om het onderzoeksprogramma van het RFCS met succes uit te voeren. Door de huidige rentestand kan dit bedrag niet alleen met de opbrengsten uit activabeheer worden bereikt.

28 Overeenkomstig artikel 4, lid 5, van de uitvoeringsmaatregelen waartoe de Raad in 2003 heeft besloten, vloeiden de geannuleerde vastleggingen door het RFCS terug naar de activa van de ECSCil. Deze maatregel is in 2018 gewijzigd¹⁶ om deze geannuleerde vastleggingen beschikbaar te stellen voor uitgaven in het kader van het RFCS, met inbegrip van die welke sinds 24 juli 2002 zijn verricht. Dit zal 52 miljoen EUR extra financiering opleveren, waarmee de kwestie van de financiering van het RFCS in 2018, 2019 en 2020 zou worden opgelost. In het licht van de momenteel zeer lage rentetarieven zal deze maatregel echter niet volstaan om de duurzame financiering van het RFCS na 2020 te waarborgen.

29 Naast de problemen in verband met de dalende opbrengsten is het bovendien mogelijk dat het fonds zal worden getroffen door de gevolgen van de door het Verenigd Koninkrijk ingeleide terugtrekking uit de EU. In artikel 145 van het ontwerp

¹⁶ Besluit (EU) 2018/599 van de Raad van 16 april 2018 (PB L 101 van 20.4.2018, blz. 1), tot wijziging van Beschikking 2003/76/EG van de Raad (PB L 29 van 5.2.2003, blz. 22).

van terugtrekkingsakkoord over de toekomstige betrekkingen tussen het VK en de EU is met name het volgende bepaald: “De Unie is tegenover het Verenigd Koninkrijk aansprakelijk voor zijn aandeel in de netto activa van de Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal in liquidatie op 31 december 2020. De Unie betaalt het Verenigd Koninkrijk het betrokken bedrag terug in vijf gelijke jaarlijkse tranches op 30 juni van elk jaar, te beginnen op 30 juni 2021”.

Het RFCS: een bijzonder onderzoeksprogramma in het EU-kader

30 Met het Fonds voor onderzoek inzake kolen en staal wordt steun verleend aan onderzoeksprojecten in de sectoren kolen en staal. Deze projecten hebben betrekking op productieprocessen; de toepassing, het gebruik en de omzetting van hulpbronnen; veiligheid op het werk; milieubescherming; en het terugdringen van de uitstoot van CO₂ bij het gebruik van kolen en bij de productie van staal¹⁷.

31 In *tekstvak 1* worden voorbeelden van projecten in het kader van het RFCS geschetst.

Tekstvak 1 – Voorbeelden van projecten in het kader van het RFCS

Opti-mine

Demonstratie van procesoptimalisering met het oog op meer efficiëntie en veiligheid in koolmijnen door elektronische informatie- en communicatietechnologieën te integreren.

HUGE2

Onderzoek naar verontreiniging van grondwaterlagen en mogelijke lekkage van giftige en explosieve gassen in de omringende lagen. De werkzaamheden waren gericht op het vinden van praktische oplossingen waarmee mogelijke lekkages worden voorkomen door gebruik te maken van reactieve barrières.

Oncord

Inzicht in de processen die plaatsvinden tijdens de meeverbranding van laagwaardige brandstoffen met steenkool.

HISARNA B en C

Een nieuwe methode voor ijzerproductie waarbij zeer weinig CO₂ wordt uitgestoten en steenkool en erts rechtstreeks worden gebruikt.

GREENEAF2

Gebruik van uit biomassa gewonnen houtskool ter vervanging van fossiele steenkool in elektrische vlamboogovens.

¹⁷ https://ec.europa.eu/info/research-and-innovation/funding/funding-opportunities/funding-programmes-and-open-calls/research-fund-coal-and-steel-rfcs_en.

ACE-PICK

Een innovatief proces voor het elektrolytisch beitsen van koolstof en roestvrij staal met een veel hogere efficiëntie dan een conventionele behandeling, waarbij het beitsproces sneller verloopt, er minder behoefte is aan nieuwe chemicaliën en het milieueffect tot een minimum wordt beperkt.

HIPEBA

In het kader van dit project zijn veiliger en concurrerender afscherpende constructies langs de weg ontwikkeld door gebruik te maken van hoogwaardig staal.

PUC

Onderzoek naar de kwaliteits- en financiële voordelen van permanent toezicht op de uniformiteit van producten in de staalindustrie.

Bron: Europese Commissie, DG RTD.

32 Het RFCS vormt een aanvulling op andere Europese financiële instrumenten voor onderzoek en innovatie, maar bestond naast de kaderprogramma's voor onderzoek van de EU, zoals bepaald in artikel 1, lid 2, van Protocol nr. 37 bij de EU-Verdragen. De verdeling van de financiering is ook gehandhaafd op 27,2 % voor met kolen verband houdend onderzoek en 72,8 % voor met staal verband houdend onderzoek, zoals bepaald in artikel 4, lid 2, van de uitvoeringsmaatregelen waartoe de Raad in 2003 heeft besloten.

33 Om de complementariteit met het in december 2006 vastgestelde zevende kaderprogramma¹⁸ te waarborgen, werd het onderzoeksprogramma van het RFCS samen met een herziening van de technische meerjarenrichtsnoeren¹⁹ vastgesteld in april 2008. Met het oog op de samenhang en de complementariteit met het in december 2013 vastgestelde kaderprogramma Horizon 2020²⁰ zijn het onderzoeksprogramma en de technische meerjarenrichtsnoeren van het RFCS verder

¹⁸ Besluit nr. 1982/2006/EG van het Europees Parlement en de Raad van 18 december 2006 (PB L 412 van 30.12.2006, blz. 1).

¹⁹ Beschikking 2008/376/EG van de Raad van 29 april 2008.

²⁰ Verordening (EU) nr. 1291/2013 van het Europees Parlement en de Raad van 11 december 2013 (PB L 347 van 20.12.2013, blz. 104).

gewijzigd in mei 2017²¹. Deze wijziging vond echter meer dan drie jaar na de start van Horizon 2020 plaats.

34 De Commissie (DG RTD) beheert het RFCS-programma met ondersteuning van een aantal deskundigengroepen op hoog niveau:

- a) het Comité kolen en staal (Cosco), samengesteld uit vertegenwoordigers van alle lidstaten;
- b) de Adviesgroep kolen (CAG) en de Adviesgroep staal (SAG), samengesteld uit deskundigen die de industriële producenten en gebruikers, onderzoekscentra en universiteiten vertegenwoordigen, en
- c) zeven technische groepen (TG's)²², die toezien op lopende projecten, de projectresultaten evalueren en ondersteuning bieden aan de Commissie en de adviesgroepen.

35 De belangrijkste kenmerken van het RFCS-programma en het kaderprogramma Horizon 2020 worden vergeleken in [Tabel 1](#).

Tabel 1 – Vergelijking tussen het RFCS en het H2020-kader

	Rechtsgrondslag	Financiering	Uitvoering		
			Advies	Beheer	Beoordeling
Onderzoeksprogramma voor kolen en staal	Beschikking 2003/76/EG van de Raad van 1 februari 2003 (PB L 29 van 5.2.2003)	Gereserveerde opbrengsten uit het beheer van daartoe bestemde activa	Soortgelijke comitologie en soortgelijk gebruik van groepen van vakgenoten	Soortgelijke regels voor deelname en kostenberekening	Soortgelijke beoordelingscriteria
Kaderprogramma voor onderzoek H 2020	Verordening (EU) nr. 1291/2013 tot vaststelling van Horizon 2020 (PB L 347 van 20.12.2013, blz. 104).	Onderzoeksbudget			

Bron: ERK.

36 In het beoordelingsverslag van 2013 over het onderzoeksprogramma van het RFCS werd geconcludeerd dat dit programma doeltreffend heeft bijgedragen tot de economische duurzaamheid van de betrokken sectoren. In het beoordelingsverslag

²¹ Besluit (EU) 2017/955 van de Raad van 29 mei 2017 tot wijziging van Beschikking 2008/376/EG (PB L 144 van 7.6.2017, blz. 17).

²² Notulen van de 21ste vergadering van de SAG, 5.12.2018: Naar aanleiding van de adviezen van de adviesgroepen CAG en SAG en de goedkeuring van Cosco in 2018 heeft de Commissie besloten het aantal technische groepen te verminderen van twaalf tot zeven.

werden de uit de RFCS-projecten voortvloeiende voordelen in zes hoofdcategorieën ingedeeld²³:

- financiële rentabiliteit: kostenvermindering, verhoging van de productiviteit, besparingen op energie en grondstoffen en vergroting van de marktaandelen;
- milieuvoordelen;
- gezondheids- en veiligheidskwesties;
- opbouw van kennis, met inbegrip van modellering;
- ontwikkeling van innovatieve toepassingen, en
- middelen voor een beter gebruik van kolen en staal.

²³ Assessment Report of the Research Programme for the Research Fund for Coal and Steel – DG Onderzoek en Innovatie, 2013, blz. 80.

Conclusie

37 Tussen 2002 en 2018 is het eigen vermogen van de EGKS in liquidatie gestegen van 420 miljoen EUR tot 1,5 miljard EUR. Het afwikkelingsproces is bijna afgerond en er blijven alleen bedragen die niet van materieel belang zijn over voor leningen aan het einde van 2019 (zie paragrafen [15-17](#)).

38 Deze voor beleggingen beschikbare bedragen zijn door de Commissie beheerd overeenkomstig de goedgekeurde beleggingsrichtsnoeren en dezelfde als die welke worden gebruikt voor andere portefeuilles waarvoor de Commissie (DG ECFIN) verantwoordelijk is (zie paragrafen [18-20](#)). Door de lage rentetarieven zijn de opbrengsten uit dit activabeheer momenteel echter zeer laag: slechts 3 miljoen EUR in 2018 (zie paragrafen [21-23](#)).

39 Door de huidige rentestand is het niet meer houdbaar om het RFCS louter op basis van opbrengsten uit activabeheer te financieren (zie paragrafen [25-29](#)). De herziening van de financiële meerjarenrichtsnoeren, die momenteel loopt, biedt de gelegenheid om het doel van het RFCS opnieuw te bekijken (zie paragraaf [24](#)). De herziening van de financiële richtsnoeren is urgent en moet een antwoord bieden op de vraag hoe het eigen vermogen van de EGKS in liquidatie nuttig zou kunnen worden ingezet binnen de EU-kaderprogramma's voor onderzoek.

40 De recente ontwikkelingen tonen aan dat het RFCS steeds meer wordt geïntegreerd in en wordt afgestemd op de EU-kaderprogramma's voor onderzoek en dat duurzame groei op basis van innovatie wordt gestimuleerd, wat wordt toegejuicht (zie paragrafen [30-36](#)). Door deze integratie zal de steun voor onderzoek in de sectoren kolen en staal kunnen worden opgenomen in de EU-kaderprogramma's voor onderzoek, waardoor het beheer van onderzoeksfinanciering wordt vereenvoudigd.

Deze evaluatie werd door kamer IV, onder leiding van de heer Alex BRENNINKMEIJER, lid van de Rekenkamer, te Luxemburg vastgesteld op haar vergadering van 3 september 2019.

Voor de Rekenkamer

Klaus-Heiner LEHNE
President

Woordenlijst

Afwikkeling

Het proces waarmee een juridische entiteit wordt ontbonden, hetgeen inhoudt dat de financiële verrichtingen worden afgesloten, de activa worden verkocht of overgedragen en alle gegenereerde opbrengsten worden verdeeld onder partners, aandeelhouders of overnemers.

BUFI-fonds (Budget Fines Fund)

Een in 2010 opgericht fonds dat de Commissie gebruikt om voorlopig geïnde geldboetes te beheren en te beleggen in bepaalde categorieën financiële instrumenten.

Bureau voor het beheer en de afwikkeling van de individuele rechten (Paymaster Office – PMO)

Een dienst van de Europese Commissie die de salarissen en andere financiële rechten van het EU-personeel bepaalt, berekent en betaalt.

Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal (EGKS)

Een in 1952 opgerichte gemeenschappelijke markt voor kolen en staal die tot doel had het aanbod, de toegang, de prijsstelling en de werkomstandigheden te reguleren om werkgelegenheid, economische groei en internationale handel te stimuleren. De organisatie bestond uit zes lidstaten (België, Duitsland, Frankrijk, Italië, Luxemburg en Nederland) en was de voorloper van de EU-instellingen.

Europese Investeringsbank (EIB)

De bank van de EU, die eigendom is van de EU-lidstaten en hun belangen behartigt. Ze werkt nauw samen met de andere EU-instellingen om het EU-beleid uit te voeren.

Fonds voor onderzoek inzake kolen en staal (Research fund for coal and steel – RFCS)

Een fonds dat in 2002 is opgericht om voort te bouwen op het succes van de Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal en waarmee steun wordt verleend aan innovatieve projecten om de veiligheid, de efficiëntie en het concurrentievermogen van de kolen- en staalindustrie in de EU te versterken.

Prestaties van de EGKS in liquidatie

De algehele prestaties van de EGKS in liquidatie worden beïnvloed door het resultaat van de afwikkeling van de financiële verrichtingen van de EGKS, de netto-opbrengsten van beleggingen en de financiering van onderzoek inzake kolen en staal.

ERK-team

Dit verslag werd vastgesteld door kamer IV “Marktregulering en concurrerende economie”, die onder leiding staat van ERK-lid Alex Brenninkmeijer. De taak werd geleid door ERK-lid Alex Brenninkmeijer, ondersteund door Raphael Debets, kabinetschef, en Di Hai, kabinetsattaché; John Sweeney, hoofdmanager; Marc Hertgen, taakleider; Richard Moore verleende taalkundige ondersteuning.

Van links naar rechts: John Sweeney, Alex Brenninkmeijer, Marc Hertgen, Raphael Debets.

In deze evaluatie wordt nagegaan of het proces ter afwikkeling van de Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal (EGKS) doeltreffend is uitgevoerd. Het proces is bijna afgerond en het eigen vermogen van de EGKS is gestegen tot 1,5 miljard EUR. De financiering van het onderzoek inzake kolen en staal is echter niet meer houdbaar vanwege de lage rentetarieven als gevolg van de huidige situatie op de financiële markten. Deze evaluatie bevat feiten en analyses, maar is geen controle.

EUROPESE REKENKAMER
12, rue Alcide De Gasperi
1615 Luxemburg
LUXEMBURG

Tel. +352 4398-1

Inlichtingen: eca.europa.eu/nl/Pages/ContactForm.aspx

Website: eca.europa.eu

Twitter: @EUAuditors

© Europese Unie, 2019

Voor iedere vorm van gebruik of reproductie van (beeld) materiaal dat niet onder het auteursrecht van de Europese Unie valt, dient rechtstreeks toestemming aan de auteursrechthebbende te worden gevraagd.

EUROPESE
REKENKAMER